

УДК 34

Захарченко П. П.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри історії права і держави юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

**ЯК ПАПЛЮЖИТИ УКРАЇНСЬКЕ:
НЕМЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ВІД КОЛИШНЬОГО
УРЯДОВЦЯ АБО РЕЦЕНЗІЯ НА ПУБЛІКАЦІЮ Д. ТАБАЧНИКА
«УРОКИ УТРАЧЕНОЇ ДЕРЖАВИ ГЕТМАНСКОЕ
ГОСУДАРСТВО – ВОСПОМИНАНИЕ О БУДУЩЕМ?»***

На шпальтах першого номера альманаху «Российско-украинское обозрение», що побачив світ у 2013 р., міститься публікація одного із відомих апологетів «русского мира», доктора історичних наук, професора Дмитра Табачника. Свою присутність у збірнику він позначив дописом «Уроки утраченной Державы Гетманское государство – воспоминание о будущем?». «Віртуозно» закручена назва з двома граматичними помилками (після «Держави» має стояти двокрапка, а слово «гетьманська» має писатися з маленької літери)) і знаком питання у кінці, яким засвідчені сумніви, на той час (sito!) Міністра освіти і науки України, у своїй здатності чи то «вспоминать», чи то у своєму «будущему» перебуванні в

* Публікація Д. Табачника вийшла в альманасі «Российско-украинское обозрение» за 2013 р., №1, С. 32-38.

© Захарченко П. П., 2016

© Національний університет «Острозька академія», 2016

- Як паплюжити українське: неметодичні рекомендації від колишнього урядовця або рецензія на публікацію Д. Табачника «Уроки утраченной Державы Гетманское государство – воспоминание о будущем?» / П. П. Захарченко // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16zppvobc.pdf>.

державі, яку він сором'язливо вагався називати «Українською». Адже як тоді, так і нині у її назві звучав національний сегмент. Нагадаю, що творіння П. Скоропадського 1918 р. офіційні документи величають «Українською Державою».

Перший абзац роботи привертає увагу висловлюваннями, які не мають жодного відношення до історизму в науці. Маніпуляція фактами фіксується уже в першому реченні, коли автор, послуговуючись стереотипами радянської літератури, виокремлює громадянську війну в Україні як «один из наиболее трагических периодов отечественной истории». Насмілюсь завірити колишнього пана Міністра, що громадянської війни до осені 1918 р., на відміну від Росії, в Україні не відбувалося. Протистояння на просторах держави гетьмана П. Скоропадського мали своїм вістрям боротьбу українського селянства з реквізиціями продуктів харчування з боку австро-угорських та німецьких військ, що були запрошені до УНР після підписання 9 лютого 1918 р. міжнародно-правового акту під назвою «Брест-Литовський мирний договір». Неспроможність УНР забезпечити економічну частину зобов'язань, взятих на себе за умовами договору, спричинили до проведення харчових експедицій в українські села підрозділів союзних військ.

Другий зовнішній фронт на початку 1918 р. відкрила більшовицька Росія, яка розпочала збройну інтервенцію проти України, спрямувавши сюди військові підрозділи під проводом раніше судимого царського підполковника М. Муравйова.

Громадянська війна в Україні розпочинається не у 1917 р., як твердить Д. Табачник, а у середині листопада 1918 р., коли колишній Генеральний секретар з військових справ УНР С. Петлюра очолив протигетьманське

-
- Як паплюжити українське: неметодичні рекомендації від колишнього урядовця або рецензія на публікацію Д. Табачника «Уроки утраченої Держави Гетманское государство – воспоминание о будущем?» / П. П. Захарченко // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16zppvobc.pdf>.

повстання у Білій Церкві. Воно за масової підтримки озброєного селянства (без втручання більшовицької Росії, - П. 3.) призвело до офіційного зречення П. Скоропадського з посади гетьмана і вимушеної еміграції його до Західної Європи. Чи не нагадують ці події пану колишньому Міністру 2013-2014 рр.? При цьому кошти державної казни, на відміну від патрона Дмитра Володимировича В. Януковича, гетьман повністю залишив на балансі Української Держави. Так можуть чинити лише аристократи за духом, походженням і за вихованням.

Друге речення тексту також «кульгає» на хронологічну невідповідність між описаним явищем і реальними подіями. Словами про те, що в той час, коли «гигантское пространство рухнувшей в одночасье империи было залито кровью и жизнь человеческая не стоила ничего, на Украине гетман сумел создать остров безопасности и благополучия», автор намагається позбавити відповідальності за розгортання кровопролиття російсько-більшовицьку владу. Насправді імперія рухнула в лютому 1917 р., влада перейшла до Тимчасового уряду, основна місія якого полягала в розробленні демократичного законодавства, підготовці і проведенні виборів до загальноросійських Установчих зборів. Кров же починає проливатися після здійснення більшовиками жовтневого перевороту 1917 р. в Петрограді, який колишній Міністр освіти і науки продовжує називати «жовтневою революцією», а гетьман П. Скоропадський розпочинає створювати «острів безпеки» через шість місяців після описаних подій, у кінці квітні 1918 р. «Жизнь человеческая ничего не стоила» завдяки і винятково зусиллям більшовицького політичного режиму, а не української влади.

-
- Як паплюжити українське: неметодичні рекомендації від колишнього урядовця або рецензія на публікацію Д. Табачника «Уроки утраченной Державы Гетманское государство – воспоминание о будущем?» / П. П. Захарченко // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16zppvobc.pdf>.

У наступному абзаці автор бідкається про легітимність Центральної Ради, яку, мовляв, ніхто не обирав. Тимчасовий уряд, як і більшовицьку владу також, до речі, ніхто не обирав, але про них - ні чичирк.

Легітимність політичної влади, як твердять сучасні теоретики права, - це стан, коли її правочинність визнають суспільство і міжнародне співтовариство; це форма підтримки, виправдання правомірності застосування влади і здійснення правління державою.

Отже, перший параметр - суспільне визнання, і чи воно відбулося стосовно Центральної Ради. Відповідь - так, а сталося це шляхом делегування до складу УЦР представників різноманітних верств населення. 6-8 квітня 1917 р. пройшов Всеукраїнський національний конгрес, майже 900 делегатів якого представляли різні селянські, професійні, культурно-просвітні організації, політичні партії, земства. Конгрес проголосив Центральну Раду верховною національною владою, делегувавши до її складу 150 своїх депутатів. Її підтримали з'їзди представників найбільших соціальних верств українського суспільства - селян, робітників і військових. Аргумент Д. Табачника про обов'язковість проведення виборів для набрання певним інститутом владних повноважень – у той момент непрацюючий. В умовах воєнних дій, а саме тоді по українських землях проходив театр бойових дій Першої Світової війни, проведення виборів на окупованих територіях було неможливим. Нині в Конституції України, як і більшості конституцій європейських держав, діють імперативні норми щодо заборони проведення виборів в умовах запровадження воєнного стану в країні.

Другий параметр – визнання політичної влади міжнародним співтовариством - також працює проти Д. Табачника. Стверджуємо, що УНР у 1917-1918 рр. постала як реально функціонуючий суб'єкт міжна-

-
- Як паплюжити українське: неметодичні рекомендації від колишнього урядовця або рецензія на публікацію Д. Табачника «Уроки утраченої Держави Гетманское государство – воспоминание о будущем?» / П. П. Захарченко // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16zppvobc.pdf>.

родного права. Її міжнародна правосуб'єктність реалізовувалася через укладання міждержавних угод, участь у міжнародних конференціях, а також через встановлення двосторонніх дипломатичних та консульських відносин. Лише упродовж 1918 р. Україну у формі УНР і Української Держави визнали такі держави світу як Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина, Болгарія, Польща і, як не дивно, більшовицька Росія. 12 червня 1918 р. вона уклала прелімінарний мирний договір з Українською Державою. У його преамбулі вказано, що підпис під документом ставлять дві незалежні держави.

Зміст і стиль цієї сторінки статті посилює загальне враження про рівень історичних знань автора публікації. По-перше, він стверджує, що УЦР стала крайовим представником Тимчасового Уряду в Україні. Мимо цілі. Органом крайової адміністрації став Генеральний секретаріат, а Центральну Раду лише з часом визнають представницьким органом українського народу. По-друге, Д. Табачник вважає, що «Керенский хотел заручиться поддержкой жителей Украины». Другий промах. У червні 1917 р. О. Керенський як рядовий міністр разом із двома іншими міністрами Тимчасового Уряду Церетелі і Терещенком прибув до Києва для проведення переговорів з очільниками УЦР. На той момент він ще не був головою Тимчасового Уряду і заручатися індивідуально підтримкою українського народу йому не було щонайменшого сенсу. По-третє, автор вважає, що ЦРада «не предприняла ни малейших попыток легализовать себя общими выборами», і, як і в попередніх випадках, прикро помиляється. Уже в III Універсалі УЦР від 7 листопада 1917 р. був визначений день виборів до законодавчого органу УНР, Українських Установчих Зборів (УУЗ). Вони призначалися на 9 січня 1918 р., а скликані – 22 січня 1918 р. Процедура відповідала сучасним засадам

- Як паплюжити українське: неметодичні рекомендації від колишнього урядовця або рецензія на публікацію Д. Табачника «Уроки утраченной Державы Гетманское государство – воспоминание о будущем?» / П. П. Захарченко // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16zppvobc.pdf>.

панування демократії. Вони проводилися на основі загального, рівного, безпосереднього і таємного голосування з дотриманням принципу пропорційного представництва. Активним і пасивним виборчим правом наділялися особи обох статей, що досягли 20-літнього віку. Вибори відбувалися в умовах війни з більшовиками. Тільки в неокупованих районах України, у яких за списки українських партій подано понад 70% усіх голосів, було обрано 171 члена Установчих зборів (з необхідних 301). Як бачимо, твердження про те, що УЦР не здійснювала спроб легалізації себе через інститут виборів, укотре не витримує критики.

Продукування особистих, почасти ірреалістичних, фантазій на цьому не завершилося. Так уперше в історіографії, враховуючи і радянську, абсолютно заангажовану до усіх національних урядів доби Української революції, без щонайменших спроб довести свою правоту документальними матеріалами, лунає пустопорожня фраза про те, що Центральна Рада «активно применяла открыто антидемократические методы управления и все более явным становился курс ее вождей к тоталитаризму». Повна нісенітниця, яка не піддається жодним коментарям, адже загальноновизнаним є як факт демократичності організації діяльності УЦР, так і представлення в ній різноманітних політичних сил та врахування інтересів національних меншин (євреїв, поляків, росіян, - П. З.). Останні мали не лише свої фракції в УЦР, а й окремі міністерства у виконавчій владі. Мабуть, Д. Табачник поняття «тоталітаризм» запозичив із характеристики більшовицького режиму і втулив не за призначенням.

Смішним є бажання дописувача довести масштабність непопулярності діячів і самої УЦР серед народних мас з одного боку (с. 34) і відповідно продемонструвати «почти единодушно положительную реакцию населения» на здійснений гетьманом переворот. Мірило народної

-
- Як паплюжити українське: неметодичні рекомендації від колишнього урядовця або рецензія на публікацію Д. Табачника «Уроки утраченной Державы Гетманское государство – воспоминание о будущем?» / П. П. Захарченко // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oua.edu.ua/articles/2016/n2/16zppvobc.pdf>.

підтримки автором, на жаль, не розголошується. Можливо, соціологічні опитування чи результати виборів показали чисельність прибічників тих чи інших державних діячів та політичних партій і уможливили до таких далекосяжних висновків. Проте ні одна, ні друга форма виміру довіри населення у той час не застосовувалася, принаймні жодне джерело про це не повідомляє. Міністр вдається до голослівних прокламацій, які жодному тлумачу не вистачить снаги прокоментувати. Ненависть до всього національного, українського, яке уособлювала ЦРада, відмовляє п. Дмитру навіть у логічних формулах побудови речень, а не лише у відображенні історичної дійсності. Чого вартує такий вислів: «Более того, наступавших большевиков зачастую радостно встречали не только поддерживающие их рабочие, но и самые буржуазные слои, считавшие октябрьскую революцию национальной катастрофой». Чому ж тоді налякані «октябрьской революцией буржуазные слои» підтримували тих, хто у них почав відбирати (націоналізувати) рухоме і нерухоме майно? У якій формі ця підтримка здійснювалася? Де приклади? Відповідь відсутня.

У подальшому Д. Табачник опускається до неодноразових закидів у бік тогочасних політичних противників, які жодною мірою не впливали на події 100-літньої давнини. Подекуди читачеві стає ніяково, адже він не второпає, чи автор подав до друку роботу тоді, коли перебував у опозиції до влади, чи тоді, коли став одним із її очільників. У одних випадках він характеризує давно ненависний йому режим «оранжевой революции», що понад як три роки «канул в лету», принизливими епітетами на кшталт «позорное правительство», «ющенко-тимошенко с их патологической ненавистью к каноническому православию», а в інших, як на с. 34, поливає гнівними тирадами владу, мабуть, ту, що у 2010 р. опинилася на політичному олімпі і до якої Дмитро Володимирович мав безпосередню

-
- Як паплюжити українське: неметодичні рекомендації від колишнього урядовця або рецензія на публікацію Д. Табачника «Уроки утраченной Державы Гетманское государство – воспоминание о будущем?» / П. П. Захарченко // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.ou.edu.ua/articles/2016/n2/16zppvobc.pdf>.

причетність. Інакше як розуміти таке речення: «Методы деятельности новой власти [у 2013 р., - П.З.], пытавшейся насилем сломать цивилизационную сущность народа Украины ...», - найбільше обурюють відомого спіч-райтера. Взагалі від ознайомлення зі змістом публікації склалося стійке враження, що вона готувалася не з науковою, а винятково з пропагандистською метою в один час, а світ побачила в інший.

Кожен початківець в історичній науці знає, що умовою доказовості будь-якої дослідницької роботи є комплексність використання історичних джерел різноманітного походження, видів і жанрів. Упереджене ставлення автора забезпечувалося широким цитуванням матеріалів лише одного походження – мемуарів палких прихильників та учасників білоемігрантського руху (митрополит Веніамін, митрополит Антоній, О. Гольденвейзер). Ставлення апологетів «единой и неделимой России» до українського національно-визвольного руху загальновідоме. У арсеналі автора, щоправда, були ще два неафішованих джерела, присутність яких отець Ю. Мицик (професор, доктор історичних наук) вважає неодмінним атрибутом робіт надумано-тенденційного характеру: стеля, з якої списують під час творчого натхнення, й палець, з якого висмоктують «факти».

Отже, допис Дмитра Табачника до першого номера альманаху «Российско-украинское обозрение» розминувся з історичними документами, доказовістю і аргументацією. Якщо у цивілізованих країнах публікація міністра освіти і науки є програмовим документом, на який, як мінімум, має орієнтуватися науковий істеблїшмент, а фахівці - брати за взірець, популяризувати серед широкого загалу учнів та студентів, то аналізована публікація заганяє в куток найменш тямущого в історії. Вона демонструє з одного боку повну відірваність автора від здобутків вчених, що знаходилися в його підпорядкуванні як Міністра, а з другого –

- Як палпложити українське: неметодичні рекомендації від колишнього урядовця або рецензія на публікацію Д. Табачника «Уроки утраченной Державы Гетманское государство – воспоминание о будущем?» / П. П. Захарченко // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16zppvobc.pdf>.

алогічність перебування на високій державній посаді особи з таким баченням історії країни, у якій їй, дай Боже, довелося бути тимчасовим візитером.

-
- Як паплюжити українське: неметодичні рекомендації від колишнього урядовця або рецензія на публікацію Д. Табачника «Уроки утраченої Держави Гетманское государство – воспоминание о будущем?» / П. П. Захарченко // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. – № 2(14) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16zppvobc.pdf>.